

לחמת הדגים

מלחמה לחיים ולמוות נטושה בימים אלה בין הדגים הממולאים לדגים הריקים. התחילו בה הדגים הריקים שהובאו מים סוף, מהים התיכון ומהאוקיינוס האטלנטי, והדגים המלוחים שהובאו מהחביות. כל הדגים הללו, האפויים המטוגנים, הקפואים, דגים עם קורט מלח, דגים עם קמצוץ פילפל, דגים עם סטרובילונג ופפ-ריקה, בקלה נוסח איטליה ונוסח צרפת — כל אלה התנפלו על האזרח השליו והתחילו לאכול אותו בכל פה.

בעצם כל העניין התחיל מהתיכונן, שתיכנן את בריכות הדגים והכניס לתוכן את הקרפיונים, הקרפיונים התרבו, והתעצמו במאוד מאוד, בעזרת כל מיני מומחים לקרפיונים, וכשהם כבר מילאו את כל הארץ בגעפילטע פיש והי מתחרים היחידים שלהם היו הסרדינים של הצינור, התגלה שיש סביב הארץ ים תיכון, ואז תוכנן הדיג בים התיכון, ולאחר תיכונן נוסף התרחב הדיג הזה גם לימים רחוקים.

לכן כל הדגים שנרקבים עכשיו לא עושים את זה סתם, הם עושים את זה מתוך תיכונן. 4000 טון דגי ים ו-3000 טון קרפיונים שוכר בים במחסנים ומככים שיוזקו אותם תורה לים, והמלחמה היא נואשת. כדי שהאזרח יוכל לאכול דג קטנטן אחד שחטו בשבילו 1000 דגים, כל דג שהוא אוכל נידון למות, והשאה המרה היא אם הוא יאכל געפילטע פיש או דג ים.

«עומדות בפנינו עכשיו כמה אפשרויות», אומר מילק טל, איש הגעפילטע פיש של משרד החקלאות, «אפשר להגדיל את הצריכה, אנהנו נפרסם, אולי, שמי שאוכל קרפיונים יהיה מאה ועשרים שנה, אבל אין להניח שזה יעזור, מאז 1959 לא עלתה צריכת הדגים.

«אפשר גם לצמצם את דיג הבקלה או שלא תהיה ברירה אלא לייבש בריכות», ואז מה יישאר מכל היופי של הדת היהודית? לייבש את הבריכות ואת תהיה עבודה קשה, לא רק יצטרכו לשלם הרבה פיצויים, אלא שזה שוב ידרוש תיכונן, ועל התיכונן אי אפשר לסמוך. אם הוא יתחיל לייבש בריכות, הוא עוד יבש אחר כך את הים, אז מוטב כבר לוותר על זה.

הבעיה היא שאת הקרפיונים אי אפשר להעביר לים, הוא מלוח מדי בשבילם, בגלל הדגים המלוחים שבתוכם. ואת דגי הים שנידונו על ידי דיגים ישראלים אי אפשר לייצא לארצות אחרות. לכל ארץ יש הצרות שלה. הם לא צריכים יבוא של צרות מהחוץ.

לכן נשארה שאלה פשוטה שקשה למצוא לה תשובה: ברור שאת הקרפיונים מוכרחים להביא למחסנים להירקב, כי אחרת הם ימותו מייקנה בבריכות. אבל לשם מה להביא הנה את דגי הים האטלנטי, כדי שירקבו כאן, הרי הם יכולים להירקב ישר בים האטלנטי, מבלי לבזבז את כל הדלק וההוצאות הכרוכים בהובלה.

«אני לא יודע», עונה על זה מילק טל, «אני לא יכול להבין את זה. עכשיו הם מפסידים כסף, ואין לי מושג למה הם ממשיכים להביא דגים. יש לי השערות שונות, מהמתמיות ביותר עד למחשירות ביותר. אולי הם מתכוונים להרוס את הדיג המקומי, אולי מה שהם מפסידים יורד להם ממס ההכנסה, ויש לי עוד השערות רבות. בכל אופן, זו חידה».

מילק טל נראה כמו איש קיבוץ כפי שהוא מצטייר בעיני הגלות הרחוקה. הוא שזוף וחבר-רהמן, וכולו שופע בריאות — המור ברוא, הגיון בריא, גוף בריא וכן הלאה.

«הכל עניין של תיכונן. אפילו כדי להשקות עגבניה צריך תיכונן, אם נותנים לה יותר מדי מים היא מקלקלת את הקיבה ומתה».

מסתבר שהתיכונן היה בסדר. תיכוננו שאני שים יאכלו יותר דגים, תיכוננו שתהיה עלייה גדולה מרוסיה, ותיכוננו שהילודה תגדל, ואם כל זה לא קרה, אז זה לא באשמת התיכונן.

אבל לא הכל קרה לא באשמת התיכונן, כפי שמסביר מילק טל. «הכוונה היתה שספינות הדיג, שנקנו בעידודה של הממשלה, ידוגו בדרום אפריקה ויבואו לארץ עם הדגה, אבל הם הם הכמו. הם לא באים לארץ, הם דגים ללא הפסק ושולחים את השלל עם ספינות זרות».

מה אומרות על כל ההאשמות הללו חברות הדיג הציבוריות שבראשן עומד משה דיין? הן לא אומרות כלום. המנהל של חברת יונה, אריה וולנר, לא יכול לדבר עם עיתונאים, הוא עסוק מאוד, הוא צריך לנסוע עוד מעט לטייל בחוף-לארץ. אין לו זמן. הוא מציע לי לפנות למשה דיין, לאחר שהוא יתפנה מהטיול שלו בווייטנאם.

בחברת אטלנטיק יש ממונה בשם מירקין, אבל הוא לא יכול לדבר עם עיתונאים כי בזמן העבודה הוא עסוק בדגים, ואחרי העבודה הוא הולך, כל יום, לים, בעניינים פרטיים.

המנהל של חברת אטלנטיק עסוק בטיול בחוף-לארץ, והוא חוזר רק בעוד שלושה ימים. כעבור שלושה ימים, כשהמנהל חוזר, אפר שר סוף סוף לקבל ממישהו אינפורמציה.

«דיברתי עם אנשי משרד החקלאות», אני

מודעת הבקלה

אומרת לו, «וכדי להשלים את התמונה הייתי רוצה לשוחח גם מישהו מכאן».

«אני לא מעוניין לשוחח עם עיתונאים», אומר מר מנהל חברת אטלנטיק, «אבל אם את רוצה תמונה, את יכולה להשיג בכל חנות דגים, אנחנו תלינו אותן בכל מקום».

ימות הגשיח

בזמן האחרון מורגשת בעם עייפות מאוזלת-היד של הדמוקרטיה, וגעגועים לאיש רב פעלים שיקה את השלטון לידיים וימלא אותו בתוכן חדש.

ובכן, האיש הזה נמצא. קוראים לו משה בן חיים, הוא יליד פולין, בן חמישים בערך, בימים הוא עובד בתנובה ובערבים הוא נותן הרצאות על המשיח. הוא עצמו, הוא המשיח. הוא רכש לו קהל מעריצים, וכשהרגיש שהגיעה העת, הוא שלח מכתב לראש הממשלה, בימים הקרובים הוא ייפגש איתו, אם ראש הממשלה ייענה למכתב, והוא יציע לו את עזרתו בפיתרון בעיות המדינה.

פגשתי אותו בקפה פינתי, הוא בחש בזהירות את התה-עם-לימון שלו וסיפר: «אני יודע בדיוק שעלי נפל הגורל להתמסר לאידיאה הכי חמורה והכי עדינה, כל חיי הייתי אדם כזה, תמיד לקחתי על עצמי את הדברים הקשים, וראיתי שאני הולך מניצחון לניצחון».

«כל מה שהרגשתי תיכף היה לי ביטוי נכון לאמר את זה בפתגם באידיש. תמיד ידעתי ש-

אני יכול לסבול יותר מכולם כי אני יכול להיות האדם הכי גדול».

«התחנכתי בין שישה ילדים, שלושה בנים ו-שלוש בנות, האמא שלי היתה אומרת על אחי: אתה האדם הכי יפה מכל האנשים, ועלי היא אמרה: הוא סתם לץ».

«אני מיד הרגשתי שמהו כאן לא חלק, ש-היא הפכה את היוצרות, והבנתי שהיא חושבת על משהו, והיא יודעת שהכיניו היפה מגיע לי, והכיניו הבלתי יפה מגיע לאחי».

«אבל שמרתי את הדבר בלבי, כשלמדתי בגימנסיה עשו איוה דבר שלא מצא חן בעיני, איוה שינוי של המורה, הוא רצה לעשות בחינות בחצי השנה, ואני ידעתי שהבחנות צריכות להיות בסוף».

«אמרתי: אני אתרחק מהלימודים, לא בגלל שאני מפגור, אלא בגלל שהשינוי לא מצא חן בעיני, ואף אחד לא ידע מהדברים הגדולים שאני עושה בחיי. ובעיקר, לא המורים שלי, שעשו את השינוי. ואז אמרתי את הביטוי: אני יכול לסבול יותר מכולם כי אני האדם הכי גדול» באידיש אמרתי את זה».

«אבל עברו ימים ושנים ואני שכחתי מזה. עבדתי עם אמא שלי בחנות, ופעם אחת, כש-עשיתי דבר שלא מצא חן בעיניה, היא אמרה עלי: יש בינינו מלחמה».

«אני אמרתי לה: אני אוהב מלחמה, איר-גנתי את כל אחי ואחיותי, כי אני יכול לארגן כל דבר טוב, כמפקד, ואמרתי להם: רבותי, האם אמרה שיש בין הילדים ובינה מלחמה».

«ואז החלטתי לכתוב ספר על הדבר הזה, בשם דוס בוך פון הנקמה, זאת אומרת, ספר הנקמה. בספר הזה רציתי לכתוב שהיא לא מצאה את המקום להילחם, כי אני יכול להתנגד».

«ואז, יום אחד, בשנת 1937, ביום שישי ב-בוקר, אני שומע בת קול: לך תגידי כי ה' משיח בא, זאת אומרת: גיי, גוג דאס פונק אז די משיח איז געקומען».

«הרגשתי שאני בן אדם כזה שמוכרח למלא איוה תפקיד קשה. לשנות את כל המציאות של החיים. באתי למסקנה: או שהאם צודקת והיא מצאה את האידיאה הנכונה, או שאני צודק ו-אני מצאתי את האידיאה הנכונה. איוה אידי-אה? זה קשה תיכף לתפוס, אילו זה היה כל כך קל כל אחד היה תופס את זה. בכל אופן, הבנתי שמה שקורה במשפחה שלי זה מה ש-קורה בעם».

«התחלתי לחשוב מה לעשות. לא יכולתי ל-שבת בפניה כשבידי לשנות את זרם ההיסטוריה, ואז פניתי לאנשים ונתתי להבין שאני המשיח, ואם חלילה וחס לא יתחשבו בי, אז יצא מזה דבר כל כך רע שיקלקל את כל סדר ההיסטוריה».

«פניתי לראש-הממשלה ואמרתי לו שאני יכול לעזור לעקור מהשורש כל רע, אני בטוח שאם יפנו אלי, אני אמצא דרך להוכיח שהצדק הוא איתנו, ושהשלום לא יבוא בנושק אלא במשפט. איך אני אוכזר? עוד לא הגיעה העת לגלות».

«ברעיון הזה שלי טמונה תמצית האידיאה, אם אנחנו ננתח אותו היטב, בעיניים פקוחות, ולא רק בעיניים פקוחות, אלא במוח זהיר, אז אנחנו נוכח להשלים את מה שחלמו אבותינו».

«אני יודע שאני יכול להפוך הרים, לשנות את כל ההתקדמות של בני האדם, אבל אלה שהשלטון בידם צריכים להתחשב איתי, זה ברור כמו שתיים ושתיים ארבע, כי אני רואה שאת כל המשבר שחטף את העולם אני יכול לשנות לטובה».

«מה אני חושב על ימות המשיח? זה לא קל, אילו זה היה כל כך קל כל אחד היה יכול לה-בין את זה. את, בכל אופן, לא תוכלי להבין את זה. כי מה שאנשים פשוטים לא רואים המוח שלי רואה, אני יכול לעזור בהרבה שטחים אבל עדיין לא הגיעה העת לגלות איך וכיצד».

«אבל את, אל תשכחי שאת יושבת עם אדם לא רגיל, שמוכן לסלוח לך הכל, את התענוגות, ואת העולם החומרי שלך כי אני נמצא מעל לכל זה. אלוהים דבר איתי בלבד, ואני אוכל להעביר את דברו רק לאנשים המדברים בשפתי».

«כשאני אפגש עם ראש הממשלה, אנחנו ננתח ביחד, באידיש, את הרעיון הבלתי רגיל הזה, שאני אמרתי לך בעברית, והוא יבין אותי, כי באידיש זה יוצא יותר טוב».